

Cursus Torah

(17) Parasjat B'sjalach

Driebergen, 20 maart 2012

Willem J. Ouweneel

parasjat (Waj'hi) b'sjalach ('[En het gebeurde] bij het zenden [= laten gaan]')

Naar de Rietzee; de wolk- en vuurkolom; door de Rietzee; lied van Mozes; Mara en Elim; kwartels en manna; water uit de rots; overwinning op Amalek (Ex 13:17 – 17:16)

Onderverdeeld:

- I. Ex 13:17-15:21 (1^e les)
- II. Ex 15:22-17:16 (2^e les)

Op weg naar de Rietzee

- 13:17: God kiest een omweg (test! vgl. Dt 8:2-4)
(strijd: waarschijnlijk van de kant van de Filistijnen)
- Vs18: ‘in slagorde, ten strijde toegerust, goed bewa-
pend’; Ibn Ezra: dus in triomf, niet als weglopers)
- Vs19: Jozefs gebeente (vgl. Gn 50:25; Jz 24:32; Hb11:
22) (Rasji: Jozef niet meteen in Kanaän begraven
zoals Jakob; daarvoor hadden de broers geen gezag)
- Vs20: einde van de woestijn, vóór de Rietzee (Ibn Ezra:
Etham = Sur, Ex 15:22)

Wolk- en vuurkolom

Vs21v.: wolk- & vuurkolom (vgl. tabernakel & tempel!)
Sjechina (lett. ‘Wonen’), teken van de Heilige Geest
God trok voor hen uit *in* de wolk/vuurkolom (Rasjbam:
Engel des Heren, vgl. vs19)

Vgl. rol bij Doortocht (14:19v.,24); in de eerste ‘tent der
samenkomst’ (33:9v.); soms kortweg ‘wolk’ (16:10;
34:5; vooral 40:34-38: daalde neer op de tabernakel;
Lv 16:2; Ps 80:2)

Satans plan, Israëls reactie

Volle verlossing geleerd als de volle kracht van de vijand losbarst: nu grootste angst (ondanks Pesach)

Rustige slavernij van Satan beter te verdragen dan zijn laatste poging hen gevangen te houden

Toestand van Rm 7: wel wedergeboren, geen kracht > ‘vrijmaking’ (Rm 8:2) (Ex 14:3 Israël nog niet bevrijd, want ‘verward in het land’)

Israël niet bevrijd doordat Farao ten slotte toch toegaf, maar doordat God Farao versloeg

Góds handelen

Vs1-4: geruststellend: God voorzegt nabije toekomst

Vs4v.: Farao's spijt deel van Gods plan! (vs8,17)

Vs8b: triomfantelijk? of Gods eigen 'verheven hand'?
vgl. vs31; 15:12!

Vs10-12: gebed < > 1e 'gemopper' (vgl. Hb 11:29 geloof)

Vs13: het 'heil van de Heer' zien!! ('verlossing' = nieuw heilshistorisch begrip; zie vs30!)

Vs14: déze strijd voert de Here alleen (vgl. 17:9); daartoe geloof nodig (Hb 11:29)

Pèsach – Rietzee

mijn zondigheid	— mijn onmacht t.o. vijanden
vergeving	— vrijheid > vreugde
God < > volk	— God < > vijand
toorn van God	— macht van de vijand
<i>Opstanding van Jesjoea:</i>	
Gods toorn gestild	— vijand verslagen (Hb2:14v.)
oordeel afgewenteld	— vijands macht gebroken
Rm 1-5	— Rm 6-8

Door de Rietzee

Vs15v.: ‘Ga!!’ (rol van de staf); *Mozes* klieft!

Vs17: laatste verharding > Gods verheerlijking

Vs18-20: rol van de ‘Engel des Heren’ (= Christus)
& wolkkolom (= H. Geest) (drie-eenheid!)

Vs21: God werkt ‘middellijk’ (oostenwind [vgl. Gn 41:6; Ex 10:13]; maar *vgl.* 15:8,10! *Gods* adem)

Vs24: God is in de wolkkolom!

Vs25: ‘de *Here* strijdt voor Israël’!

De doop ('waterervaring')

Vergeleken met de *zondvloed*: 1Pt 3:20v.

Vergeleken met de *doortocht door de Rietzee*: 1Ko 10:1-4 (Rm 6!)

Overeenkomst: door het water heen verlost uit de vroegere wereld (oude aarde, Egypte) & op een nieuw terrein van zegen gebracht (nieuwe aarde, woestijn)

Gedoopt 'tot Mozes, in de wolk & en in de zee' (1Ko 10:2); voorbeeld voor de Korintiërs

Vgl. Jona 2: 'het heil is des Heren' (vs9)

Resultaat van de Doortocht

14:25: erkenning door de Egyptenaren! (maar niet genoeg om het oordeel te verhinderen: vs27v.)

Vs26: Mozes steeds instrument (als type van Jesjoea)

Vs30b: Sforno: nú pas van hun slavengevoel verlost

Vs31: ‘vrees’ én ‘geloof’ in JHWH’s ‘hand’ (vgl. vs8b; 15:12) én in Mozes: redding én oordeel!

Vs31 Israël ‘zag’ >> 15:1 Israël ‘zong’ (Ps 106:12)

Lofprijzing (a)

15:1: eerste bijbelse lofzang (veronderstelt verlost volk!)

Leren zingen pas na openbaring v. Gods heerlijkheid in de verlossing & vanuit persoonlijke relatie tot die God

Vandaar: *ik*-vorm: heel persoonlijk; echter toch niet 'ik' het thema, maar de Here zelf!

Rasji: 'een dienstmeid bij de Schelfzee had een levendiger besef van God dan zelfs de latere profeten hadden'

Vs1b: 'ruiter' = Farao; joodse traditie: engelvorst van Egypte (vgl. 12:12; Js 51:9v.)

Lofprijzing (b)

Vs2: niet slechts blij omdat de vijand weg is, maar omdat Gods *kracht* er is (Rm 8:2 >> 31-39)

Vs2c: verbinding met het voorgeslacht

Vs3: JHWH openbaart zich in de heerlijkheid van zijn naam (vgl. 3:13-15)

Vs5,7: wisseling van beeldspraak: gezonken als een steen, opgewaaid als stoppels

Vs8,10: ‘adem van de neus’ of ‘oostenwind’!?! (14:21)

Vs11: ‘goden’: vgl. 12:12!

Gods woning

Na de verlossing *2^e nieuwe idee* in Ex (na Gn): Gods heilige woonplaats onder zijn volk (volgt uit 1^e!)

Vs2: ‘Hem een liefelijke woning maken’ (Targoem, Rasji, St.V.; vs13,17): al in de woestijn? 29:46!

Vs13,17: ‘pelgrimage’! Nachmanides, Sforno: op weg naar Gods tempel (Moria/Sion); Ibn Ezra: naar de berg Sinai (> tabernakel)

Vs11,17: norm van de woning: heiligheid (Ps 93[:5])

God is Koning

Vs14-16: getuigenis voor de hele wereld

Vs18: *3^e idee*: Gods koningschap voor het eerst genoemd! Via Israëls triomf toont Hij zijn heerschappij over álle volken (ook profetisch > messiaanse rijk: Jesjoea regerend op Sion, Mi 4:1-5)

Vs20v.: Mirjam ‘profetes’ (hier vooral: ‘aanbiddingsleidster’); ‘muziek en dans’, als in Lc 15:25

N.B. Van alle zangers hebben alleen Jozua en Kaleb het doel bereikt...

Profetische aspecten

Vs1: ook Mozes zingt, en wel als type van Jesjoea: vgl.
Ps 22:23 (Hb 2:12); Ps 40:1-3

Dag van Israëls ‘verloving’! Vgl. Sinai & verbond: dag
van Israëls ‘huwelijk’ met de Here (Jr 2:2 > Hs 2)

(1) de *berg* (Moria/Sion) (vs17 > Js 2:1-4)

(2) de *woning* (vs2? 13): God t.m.v. het volk (Ez 40-44)

(3) *heiligheid* (vs11, 13, 17): tot God naderen (Zc 14)

(4) het *koninkrijk* (vs18) >> messiaanse rijk

Einde 1e les

Mara (a)

N.B. Gods *raad*: het beloofde land; Gods *wegen*: de woestijn, met tests (Mara) én oasen (Elim)

Verlossing is één ding – nu de praktische wandel!

Vs22v.: 1e woestijnervaring: geen water (en wát er was, was *mara* = bitter)

Vs24: 1e gemopper (vgl. 1Ko 10:10)

Vs25: 1e beproeving! (vgl. Dt 8:2v.)

Hout: vgl. 1Pt 2:24: Jesjoea's dood nu praktisch toegepast in de wandel (vgl. 2Ko 4:10)

Mara (b)

Niet bitterheid *eruit*, maar hout *erin*! (vgl. Ps 45)

Vs25b: God maakte het een regel, nl. vs26

Vs26: ziekte als aspect van Gods wegen met zijn volk: *JHWH Rof'èka* (vgl. naam Rafaël)

Hier niet de eigenlijke woestijnreis (begint pas in Nm, ná Sinäi), maar Gods genadige voorzieningen (vgl. Js 33:16b). Dus géén kastijding (ondanks gemopper), maar zegen; nog niet de vraag wie de mens is (zie Nm! Dt 8:2v.!), maar wie God is.

Elim

Vs27: oase Elim: Gods voorziening voor 't héle volk

Vandaar Rasji: vgl. 12 stammen & 70 oudsten van
Israël (Nm 11:16; vgl. ook Lc 9:1 en 10:1!)

$12 = 4 \times 3$; $7 = 4 + 3$ (getallen die op vol[maakt]heid
én dienstbetoon [apostelen, oudsten] wijzen)

Elke oase voorsmaak van het beloofde land!

In de woestijn: geen Mara zonder Elim, geen Elim
zonder Mara (tests < > oasen)

Kwartels

16:2v.: 2e gemopper: geen vlees (denken terug aan de ‘vleespotten’ van Egypte, niet aan de ellende)

Vs4v.: aankondiging van het manna (zie vs11-21)

Vs6: *God* had hen uitgeleid, niet Mozes & Aäron (vs3)

Vs7,10: verschijning van Gods heerlijkheid (‘wolk’)

Vs8b: kernpunt: rebellie tegen (Godgezonden) leiders is altijd rebellie tegen God

Vs13: *vgl.* Nm 11:31-33 (hier nog niet onder de wet! dus zegen, geen oordeel)

Manna (a)

Kwakkels slechts 2x, manna blijvende voorziening

Vs14v.: oorsprong van de naam ‘manna’(vs31): Hebr.

man hoe = misschien: ‘wat is dat?’ Of = ‘gave’?

Rasji, Ibn Ezra: ‘(iets dat) bereid (is als voedsel)’

Rasjbam: Egyptisch woord?

‘Hemel-/engelenbrood’ (Ps 78:24v.; 105:40): type van
Jesjoea (Jh 6:31-58 uit de hemel neergedaald) > eeu-
wig leven (voedsel van de woestijn! intimiteit met
God, Jh 17:3) (vgl. ook Op 2:17 ‘verborgen manna’)

Manna (b)

Vs16-18,21: eigen activiteit < > Gods zegen

Manna dagelijks verzameld: niet teren op vroegere zegen

Vs19-30: hier de sabbat als dag van zegen & rust (= dingen *hoeven* niet), nog niet omgeven door wetten (= dingen *moeten*) (maar zie vs28: ‘wetten’! – toen al! vgl. Gn 26:5)

Vs22: sabbat blijkbaar nog niet bekend

Vs28: God boos, toch geen oordeel (‘genadetijd’)

Voedsel van de gelovige

Morele orde:

- (1) *Manna*: zich voeden met een *vernederde* Jesjoea op aarde; ‘eeuwig leven’ (intimiteit met God, Jh 17:3)
- (2) *Pèsach*: zich voeden met de *gekruisigde* Jesjoea; gedachtenis aan het door het Lam gedragen oordeel
- (3) *Overjarig koren* in het heilige land (Jz 5:1 1v.): zich voeden met een *verheerlijkte* Jesjoea in de hemel
- (4) *Vredeoffer* (Lv 3+7): de heerlijkheid van Hem die de band tussen God & mij & de anderen is

Manna bewaren

16:33v.: één gomer bewaard ‘voor (het aangezicht van) de Here’, ‘vóór de getuigenis (= de stenen tafelen! 25:16,21v.)’ (Rasji: dit bevel dus pas later gegeven!)

Hb 9:4: manna later in een gouden (LXX in Ex 16:33!) kruik in de ark gelegd (net als bloeiende staf van Aäron [vgl. Nm 17:10] & 2 stenen tafelen [Dt 10:5])

Ten tijde van Salomo: alleen de stenen tafelen nog in de ark (1Kn 8:9; 2Kr 5:10)

Vs35: vgl. Jz 5:12 (het manna houdt op)

Water uit de rots (a)

17:2: ‘twist’ (> ‘Meriba’), ‘verzoeken’ (> ‘Massa’, vs7a)

Vs2b: God ‘verzoeken’ (vgl. 16:4b!): vgl. 7b: ‘is God er wel voor ons?’ (God ‘uitproberen’; moet aan ónze verwachtingen beantwoorden)

Vs3: derde ‘gemurmureer’

Vs5v.: staf die (a) Egyptes water ondrinkbaar maakte, (b) volk door het water leidde, kan het nu (c) water geven

Opnieuw genade (vóór Sinai); God schenkt water, geen straf (vgl. Nm20:2-13)

Water uit de rots (b)

Water type van de Heilige Geest! (Jh 7:38v.)

Ex 16 = Jh 6; Ex 17 = Jh 7 (vgl. 4:14! eeuwig leven)

Brood: Jesjoea in zijn vernedering; *water*: gave van de Geest na Jesjoea's verhoging (Hd 2)

Nachmanides: volgens de joodse traditie zou deze waterbron hen begeleiden door de woestijn; vgl. 1Ko 10:4b: de steenrots 'volgde hen', d.i. Jesjoea

'Sla' de rots: Rasji: dan moet de stok harder geweest zijn dan steen, nl. saffier!

Water < > Amalek

17:1-7 schenken van de Geest (hier: ‘water’)

17:8-16 handelen in de kracht van de Geest

Amalek =

(a) zonde *in* ons (vgl. Gl 5:17; Ko 3:5; 1Pt 2:1),

(b) de machten *buiten* ons (Ef 6:12)

Verband: het vlees en Satan zijn bondgenoten

Vgl. Rm 7 (wel wedergeboren, maar eigen kracht) <
> Rm 8 (wandelen in de kracht van de Geest)

Amalek (a)

Vs8 Amalek sloeg de zwakke achterhoede (Dt 25:18)

Vs9 vgl. 14:14! *nu* Israël wél betrokken (Jesjoea's strijd op het kruis, ónze strijd in de 'woestijn')

Jozua (1e x!) = de Geest van Jesjoea met ons op aarde

Mozes = Jesjoea als voorbidder bij God (Rm 8:34; Hb 4:14-16; 7:25) (samen met Aäron, type van Jesjoea als hogepriester; Rasji: Hur = zoon van Mirjam...)

Strijd hangt af van (a) menselijke inzet (onze verantwoordelijkheid) & (b) Jesjoea's inzet (Gods genade)

Amalek (b)

Vs14-16: Rasji: Amalek eerste van de volken die Israël aanvielen (vgl. ‘eerste’ in Nm 24:20!)

‘Boek’: Ibn Ezra: d.i. het ‘Boek van de Oorlogen des Heren’? (Nm 21:14)

‘Oren van Jozua’: rabbi’s: hint dat niet Mozes maar Jozua het beloofde land zou veroveren

Amaleks lot bezegeld (Dt 25:17-19; 1Sm 15), maar zelfs in Ester komen we nog de Agagiet Haman tegen

Vs15: altaar!! uniek in de woestijn (dank na zege)

Geestelijke strijd

- (1) in *Egypte* geen strijd (passief gebonden) (14:14)
- (2) in de *woestijn* defensieve strijd (tegen de altijd dreigende machten) (vgl. 1Pt 5:8)
- (3) in het *land* offensieve strijd (inneming van het beloofde land) (vgl. Fp 1:27v.)
- (4) in het *eenmaal veroverde land* defensieve strijd (Ef 6; ‘houd wat gij hebt’, Op 3:11)

N.B. verschil tussen (2) en (4)

Aard van de strijd

Perfectionisme: ‘de strijd is geëindigd in de Rietzee’

(antwoord: nee, daarna begint die voor ons pas!)

Arme-zondaargeloof: ‘voortdurende strijd, voortdurend verlies’ (Rm 7)

(antwoord: Amalek valt niet elke dag aan, én zege op hem is mogelijk door Gods kracht: Rm 8!)

Defensieve strijd zónder schuld; vgl. Nm 31 strijd tegen Midjan gevolg van eigen schuld

Namen van God

Bijzondere toevoegingen bij 'JHWH' (met bezittelijk voornaamwoord):

(1) *JHWH Rof'èka* ('uw Heelmeester', Ex 15:26)

(2) *JHWH Nissi* ('mijn Banier', Ex 17:15; nu en voor altijd, zolang Amalek bestaat); Rasji: 'mijn Wonder'; Sforno: '(oorzaak v.) mijn Triomf'

Vgl. (3) *JHWH Tsidkénoe* ('onze gerechtigheid', Jr 23:6; 33:16)

Einde 2e les